วารสารเมธีวิจัย Savant Journal of Social Sciences
ปีที่ 3 ฉบับที่ 3 พฤษภาคม – มิถุนายน 2569
Volume 3 Number 3 May - June 2026

บทบาทผู้นำชุมชนในการอนุรักษ์โบราณสถาน กรณีศึกษา วัดพระธาตุอุปมุง หมู่ที่ 3 ตำบลโพธิ์ศรีสว่าง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด

The Role of Community Leaders in the Conservation of Archaeological Sites Case Study Phrathat Upamung Temple, No. 3, Phosisawang Sub - district, Phon Thong district, Roi Et Province

ฉัตรมงคล พลเยี่ยม[1] , พงศ์สวัสดิ์ ราชจันทร์ [2] , เสกสรรค์ สนวา[3]
ชัยวัฒน์ ป้อมพิทักษ์ [4] และ ยุทธจักร ลำจวนจิตร์[5]
Chatmongkol Pholyiam[1], Pongsawut Rachjun [2], Seksan Sonwa[3],
Chaiwat Pomphithak[4] and Yutthachak Lamjuanchit[5]

[1,2,3,4]คณะนิติรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
[5]คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
[1,2,3,4]Faculty of Law and Politics Roi Et Rajabhat University, Roi Et
[5]Faculty of Liberal Arts and Science Roi Et Rajabhat University, Roi Et
*Corresponding Author Email : Pongsawut007@outlook.com

Received 29/04/2026 | Revised 27/05/2026 | Accepted 27/05/2026

บทความวิจัย (Research Article)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาบทบาทผู้นำชุมชนในการอนุรักษ์โบราณสถาน 2) เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคบทบาทผู้นำชุมชนในการอนุรักษ์โบราณสถาน และ 3) เพื่อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคบทบาทผู้นำชุมชนในการอนุรักษ์โบราณสถาน รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ พื้นที่ตำบลโพธิ์ศรีสว่าง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยมีกลุ่มผู้ให้ข้อมูล 5 กลุ่ม คือ 1) ผู้ใหญ่บ้าน 2) ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน 3) คณะกรรมการหมู่บ้าน 4) ประชาชน และ 5) ปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 20 คน ใช้วิธีคัดเลือกแบบเจาะจง มีเครื่องมือใช้ในการวิจัยคือแบบการสัมภาษณ์เชิงลึก แล้วนำข้อมูลที่รวบรวมได้จากเอกสาร วรรณกรรมและแบบสัมภาษณ์มาวิเคราะห์แบบเชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยประเด็นบทบาทผู้นำชุมชนในการอนุรักษ์โบราณสถาน พบว่า ผู้นำต้องมีความสามารถในหลาย ๆ ด้าน เพื่อที่จะจัดการและการดูแลปกป้องประชาชนในหมู่บ้าน และมีความสามารถในการส่งเสริมและอนุรักษ์โบราณสถาน ประเด็นปัญหาและอุปสรรคบทบาทผู้นำชุมชนในการอนุรักษ์โบราณสถาน พบว่า งบประมาณที่จำกัด ผู้นำกับประชาชนยังขาดความรู้ ขาดความร่วมมือ และขาดวิสัยทัศน์ และประเด็นแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคบทบาทผู้นำชุมชนในการอนุรักษ์โบราณสถาน พบว่า ผู้นำต้องเรียนรู้ประวัติความเป็นมาของวัดพระธาตุอุปมุง เพื่อการอนุรักษ์ที่ถูกต้องไม่ส่งผลกระทบต่อการซ่อมแซมของตัวพระธาตุให้คงความสมบูรณ์

ข้อค้นพบจากงานวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้นำชุมชนเพื่อที่จะอนุรักษ์โบราณสถานให้คงอยู่กับชุมชนอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: บทบาท; ผู้นำชุมชน; การอนุรักษ์; โบราณสถาน

Abstract

This research aims to 1) study the role of community leaders in the conservation of historical sites, 2) analyze the problems and obstacles faced by community leaders in the conservation of historical sites, and 3) suggest solutions to these problems and obstacles. The research employed a qualitative design in Phosisawang Sub-district, Phon Thong District, Roi Et Province. The data sources comprised 5 groups : 1) village headmen, 2) assistant village headmen, 3) village committee members, 4) residents, and 5) local experts, totaling 20 individuals. A purposive sampling method was used. The research instrument was in-depth interviews. Data collected from literature review and interviews were then analyzed using content analysis.

The research findings on the role of community leaders in the conservation of historical sites revealed that leaders must possess diverse skills to manage, protect, and care for the villagers, as well as be able to promote and conserve historical sites. Problems and obstacles faced by community leaders in historical site conservation included limited budget, lack of knowledge, lack of cooperation, and lack of vision among leaders and villagers. Regarding solutions to these problems, the research found that leaders need to learn the history of Phrathat Upamung Temple to ensure proper conservation and prevent any negative impact on the restoration of the stupa, thus maintaining its integrity.

The findings from this research will benefit community leaders in preserving historical sites for the community in a sustainable manner.

Keywords: Roles; Community Leadership; Conservation; Historical Sites

บทนำ

ผู้นำชุมชนคือบุคคลที่มีความสามารถในการชักจูงให้คนอื่นทำงานในส่วนต่าง ๆ ที่ต้องการให้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ผู้นำอาจเป็นบุคคลที่มาจากการเลือกตั้งหรือแต่งตั้งหรือการยกย่องขึ้นมาของกลุ่มเพื่อให้ทำหน้าที่เป็นผู้ชี้แนะและช่วยเหลือให้กลุ่มประสบความสำเร็จและมีการเรียกชื่อผู้นำแตกต่างกันออกไปตามลักษณะงานและองค์การที่อยู่ เช่น ผู้บริหาร ผู้จัดการ ประธาน กรรมการ ผู้อำนวยการ อธิการบดี ผู้ว่าราชการ นายอำเภอ กำนัน เป็นต้น หน้าที่ของผู้นำชุมชนในการทำหน้าที่เป็นผู้นำชุมชนนั้นจะต้องเป็นผู้รักษาหรือประสานให้สมาชิกของชุมชนอยู่ร่วมกัน คือต้องอยู่ใกล้ชิดกับชุมชนมีความสัมพันธ์กับคนในชุมชนและเป็นที่ยอมรับของคนในชุมชน อีกทั้งผู้นำจะต้องเป็นผู้ปฏิบัติภารกิจของชุมชนให้บรรลุวัตถุประสงค์คือ ต้องรับผิดชอบในกระบวนการวิธีการทำงานด้วยความมั่นคงและเข้าใจและต้องทำงานให้บรรลุเป้าหมาย นอกจากนั้นผู้นำชุมชนจะต้องมีบทบาทในการสนับสนุนให้เกิดการติดต่อสัมพันธ์ในกลุ่มคือ จะต้องปฏิบัติงานในลักษณะอำนวยความสะดวกให้สมาชิกในชุมชนเกิดการติดต่อสัมพันธ์และปฏิบัติต่อกันด้วยดี การติดต่อสื่อสารที่ดีจึงเป็นสิ่งสำคัญและเป็นการช่วยให้หน้าที่ผู้นำชุมชนบรรลุเป้าหมาย คุณสมบัติของผู้นำ

ที่ดีมีวิสัยทัศน์ (vision) ผู้นำที่ดีต้องมีวิสัยทัศน์นั้น กล่าวคือ การมีวิสัยทัศน์เป็นการมองการณ์ไกล เพื่อกำหนดทิศทางที่ควรจะเป็นในอนาคต การมองเห็นก่อนคนอื่นจะทำให้ประสบความสำเร็จ และเป็นแรงขับที่นำไปสู่จุดหมายที่ต้องการและผู้นำจะต้องสามารถสื่อสารวิสัยทัศน์ของตนไปยังผู้เกี่ยวข้องได้และชักจูงหรือกระตุ้นให้ผู้ตามพึงปฏิบัติไปตามวิสัยทัศน์ของผู้นำนั้น ๆ และจะต้องเป็นผู้นำที่มีจิตใจดีพร้อมที่จะช่วยเหลือทุกคน (ศราวุธ ไชยชโย, 2560: 1)

โบราณสถาน คืออาคารหรือสิ่งก่อสร้างที่มนุษย์สร้างขึ้นที่มีความเก่าแก่มีประวัติความเป็นมาที่เป็นประโยชน์ทางด้านศิลปะ ประวัติศาสตร์หรือโบราณคดีและยังรวมถึงสถานที่หรือเนินดินที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์หรือร่องรอยกิจกรรมของมนุษย์ปรากฏอยู่ และตามพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑ์แห่งชาติ พ.ศ. 2504 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2535 มาตรา 4 ตราไว้ว่า โบราณสถาน หมายถึง อสังริมทรัพย์โดยอายุหรือโครงการก่อสร้างหรือโดยหลักฐานเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ของอสังหาริมทรัพย์นั้นเป็นประโยชน์ทางศิลปะประวัติศาสตร์ รวมถึงสถานที่ ๆ เป็นแหล่งโบราณคดี ประวัติศาสตร์และอุทยานประวัติศาสตร์ด้วย (สำนักงานโบราณคดี กรมศิลปากร, 2550: 127)

จากตำนานจารึกหลักฐานใบลานเป็นอักษรขอม โดยหลวงปู่ทองมา ถาวโร ซึ่งเคยมาจำพรรษาและสร้างพระธาตุต่อจากปู่สิงห์ทอง เล่าให้ฟังว่าหลังจากที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ตรัสรู้แล้ว ได้ส่งสาวกไปประกาศพระศาสนายังแคว้นต่าง ๆ ตลอดตามลุ่มแม่น้ำโขง จนเจริญรุ่งเรือง เมื่อพระองค์ได้เสด็จดับขันธปรินิพพาน พระมหากัสสปะได้นำอุรังคธาตุมาบรรจุที่ภูกำพร้า (พระธาตุพนมปัจจุบัน) เมื่อประมาณ พ.ศ. 8 ระยะเวลาที่ทำการก่อสร้างพระธาตุอยู่นั้นได้มีเจ้าเมืองจากหลายแห่งมาร่วมสร้างด้วย ยังมีพระยาแก้วกมทาเจ้าเมืองศรีลังกาได้ทราบข่าว ดังนั้น จึงได้นำพระอังคาร (ฝุ่นเถ้าอัฐิ) ของพระพุทธเจ้าพร้อมด้วยพระสงฆ์และชาวเมืองได้เดินทางมาเพื่อร่วมสร้างและบรรจุพระอังคารไว้ร่วมกับพระบรมสารีริกธาตุที่ภูกำพร้า เมื่อมาถึงบริเวณแห่งนี้ได้ทราบข่าวว่าพระธาตุสร้างเสร็จและปิดพระธาตุแล้ว จึงเห็นเนินดินแห่งนี้เป็นที่สูงและมีป่าไม้อุดมสมบูรณ์จึงทำการก่อสร้างด้วยหินศิลาแลง เป็นรูปกระดองเต่าคว่ำแล้วนำพระอังคารประดิษฐานไว้แห่งนี้ ต่อมามีพระเถระได้ธุดงค์กรรมฐาน มาพบและมาบำเพ็ญปฏิบัติมิได้ขาดบริเวณนี้จนมีพระเถระนามว่าหลวงปู่สิงห์ทองซึ่งเป็นอาจารย์ของหลวงปู่ทองมา ถาวโร ท่านได้นำพาสร้างสถูปครอบเจดีย์องค์เก่าเป็นทรงสี่เหลี่ยมหลังคาตัดตรงกลางเป็นอุโมงค์เข้าไปสักการะไหว้พระได้แล้วท่านก็มรณภาพ จากนั้นหลวงปู่ทองมากลับจากธุดงค์กรรมฐานแล้วได้ดำเนินการต่อโดยนำพาชาวบ้านสร้างบุบ้านป่อง นำดินจากหนองผำข้างวัดมาปั้นเป็นก้อนอิฐเผาเสร็จก็ทำการก่อพระธาตุให้สูงขึ้นไปอีกด้วยนำยางไม้บงมาเชื่อมประสานอิฐ แต่พอสร้างได้ถึงยอดยังไม่เสร็จพระธาตุก็มีการแตกร้าวเลยหยุดทำการก่อสร้างไว้เท่านี้ ต่อมาหลายปีด้วยน้ำฝนเซาะทำให้พระธาตุทรุดตัวลงอุโมงค์ก็ปิดยอดพระธาตุก็พังลงมาจนเห็นเป็นซากดินที่ผุพังจนเท่าทุกวันนี้ยังไม่ได้มีการบูรณะแต่อย่างใด ยังความอาลัยแก่ผู้มาพบเห็นและกราบไหว้เป็นประจำแต่ยังคงมีความขลังความศักดิ์สิทธิ์แก่ผู้มากราบขอพรขอบารมีอยู่เป็นนิตย์นิรันดร์ จากประเด็นที่กล่าวมานั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทผู้นำชุมชนในการอนุรักษ์โบราณสถาน กรณีศึกษาวัดพระธาตุอุปมุง หมู่ที่ 3 ตำบลโพธิ์ศรีสว่าง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด” เพื่อให้โบราณสถานคงอยู่ในชุมชนอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทผู้นำชุมชนในการอนุรักษ์โบราณสถาน กรณีศึกษา วัดพระธาตุอุปมุง หมู่ที่ 3 ตำบลโพธิ์ศรีสว่าง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด
2. เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคบทบาทผู้นำชุมชนในการอนุรักษ์โบราณสถาน กรณีศึกษา วัดพระธาตุอุปมุง หมู่ที่ 3 ตำบลโพธิ์ศรีสว่าง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคบทบาทผู้นำชุมชนในการอนุรักษ์โบราณสถาน กรณีศึกษา วัดพระธาตุอุปมุง หมู่ที่ 3 ตำบลโพธิ์ศรีสว่าง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีกรอบตามประเด็นที่ทำการศึกษา ซึ่งทำการสังเคราะห์จากกรอบแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. บทบาทในอุดมคติ

เป็นบทบาทที่กำหนดไว้เป็นกฎหมาย หรือตามความคาดหวังของบุคคลทั่วไปในสังคมเป็นแบบฉบับที่สมบูรณ์ซึ่งมีสถานภาพหนึ่ง ๆ ควรกระทำแต่อาจไม่มีใครทำตามนั้นก็ได้

2. บทบาทที่บุคคลเข้าใจ

เป็นบทบาทที่ขึ้นอยู่กับบุคคลนั้น ๆ ที่คาดคิดด้วยตนเองว่าควรเป็นอย่างไร ทั้งนี้เกี่ยวข้องกับค่านิยม ทัศนคติ บุคลิกภาพและประสบการณ์ของแต่ละบุคคล

3. บทบาทที่แสดงออกจริง

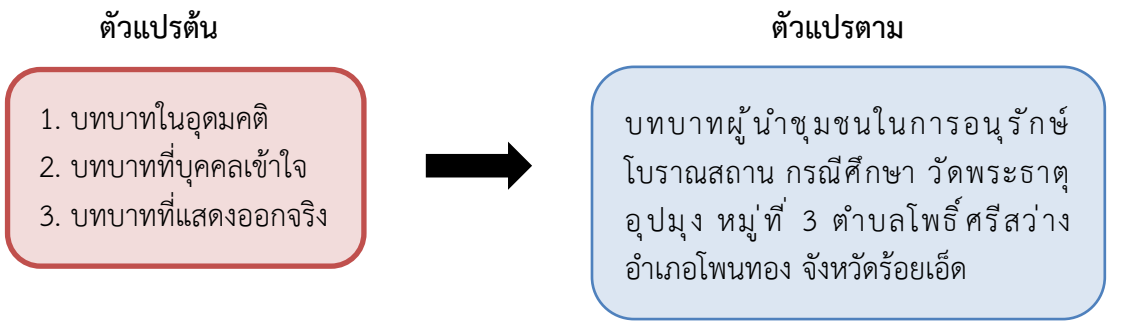
เป็นการกระทำที่บุคคลปฏิบัติจริงซึ่งขึ้นอยู่กับสถานการณ์เฉพาะหน้าในขณะนั้นด้วย สถานการณ์ดังกล่าวอาจเป็นสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและทางสังคม เช่น การกดดันของกลุ่มต่าง ๆ และบทบาทที่กระทำจริง อาจสอดคล้องหรือไม่สอดคล้องกับบทบาทในอุดมคติหรือบทบาทที่บุคคลรับรู้ก็ได้

จากศึกษาหลักการของจำนง อคิวัฒนสิทธิ์ และคณะ (2545: 37 - 38) ได้กล่าวถึงบทบาทที่สำคัญของการอนุรักษ์โบราณสถาน มี 3 ด้าน คือ

1. บทบาทในอุดมคติ
2. บทบาทที่บุคลเข้าใจ
3. บาทบาท ที่แสดงออกจริง

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการสังเคราะห์จากกรอบแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจึงกำหนดกรอบแนวคิด (Conceptual framework) ในการวิจัยไว้ ดังนี้

ภาพประกอบที่ 1 : กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบเชิงคุณภาพ พื้นที่วิจัยคือตำบลโพธิ์ศรีสว่าง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด มีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้คือ

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่

1.1 ประชากร ประกอบด้วย 1) ผู้ใหญ่บ้าน 2) ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน 3) คณะกรรมการหมู่บ้าน 4) ประชาชน และ 5) ปราชญ์ชาวบ้าน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีเฉพาะเจาะจง ประกอบด้วย 1) ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 1 คน 2) ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 2 คน 3) คณะกรรมการหมู่บ้าน จำนวน 5 คน 4) ประชาชน จำนวน 10 คน และ 5) ปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 2 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 20 คน

2. เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่

2.1 แบบสัมภาษณ์เชิงลึก ดำเนินการตามกรอบตามประเด็นที่ทำการศึกษาซึ่งทำการสังเคราะห์จากกรอบแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งอยู่ภายใต้ประเด็นสำคัญคือ 1) ประเด็นบทบาทผู้นำชุมชนในการอนุรักษ์โบราณสถาน 2) ประเด็นปัญหาและอุปสรรคบทบาทผู้นำชุมชนในการอนุรักษ์โบราณสถาน และ 3) ประเด็นแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคบทบาทผู้นำชุมชนในการอนุรักษ์โบราณสถาน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่

3.1 ข้อมูลปฐมภูมิ กล่าวคือ เป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมาย และการใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง

3.2 ข้อมูลทุติยภูมิ กล่าวคือ เป็นข้อมูลที่ได้จากการรวบข้อมูลเอกสารต่าง ๆ เช่น ตำรา หนังสือ เอกสารวิชาการ และ งานวิจัย เป็นต้น

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ กล่าวคือ นำข้อมูลที่รวบรวม ได้จากการสังเกตกับการสัมภาษณ์เชิงลึกมาทำการวิเคราะห์แยกแยะเป็นประเด็นต่าง ๆ โดยใช้การพรรณนาวิเคราะห์ข้อมูลตามความมุ่งหมายของการวิจัยและตามกรอบแนวคิด เพื่อทำให้สามารถเชื่อมโยงเนื้อหาที่รวบรวมประเด็นได้อย่างมีระบบ

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “บทบาทผู้นำชุมชนในการอนุรักษ์โบราณสถาน กรณีศึกษา วัดพระธาตุอุปมุง หมู่ที่ 3 ตำบลโพธิ์ศรีสว่าง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด” มีผลการวิจัยดังต่อไปนี้

1. บทบาทผู้นำชุมชนในการอนุรักษ์โบราณสถาน กรณีศึกษา วัดพระธาตุอุปมุง หมู่ที่ 3 ตำบลโพธิ์ศรีสว่าง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด

1.1 บทบาทผู้นำชุมชนในการอนุรักษ์โบราณสถาน “ด้านบทบาทในอุดมคติ”

ประเด็นผลการศึกษาเกี่ยวกับประเด็นบทบาทผู้นำชุมชนในการอนุรักษ์วัดพระธาตุอุปมุง ด้านบทบาทในอุดมคติ พบว่า ผู้นำมาจากการเลือกตั้งและมีความสามารถในหลาย ๆ ด้าน เพื่อสามารถดูแลและปกป้องประชาชนในหมู่บ้านให้มีความสุขและพร้อมช่วยเหลือประชาชนในเวลาที่มีรู้จักสังเกตพฤติกรรมของชาวบ้านเพื่อมอบหมายงานให้ตรงกับความสามารถและมีความสามารถในการส่งเสริมและอนุรักษ์โบราณสถานได้ เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับคนรุ่นใหม่ เปิดโอกาสให้ทุกคนได้แสดงออกถึงความคิดเห็นการอนุรักษ์ประเพณีและวัฒนธรรมคู่กับการอนุรักษ์พระธาตุอุปมุง

1.2 บทบาทผู้นำชุมชนในการอนุรักษ์โบราณสถาน “ด้านบทบาทที่บุคคลเข้าใจ”

ประเด็นบทบาทผู้นำชุมชนในการอนุรักษ์วัดพระธาตุอุปมุง ด้านบทบาทที่บุคคลเข้าใจ พบว่า ผู้นำมีความสามารถในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคได้ดี เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับคนรุ่นใหม่ได้ปฏิบัติตาม ปราถณาดีต่อคนเมื่อเวลามีปัญหาผู้นำต้องหยึดถือความถูกต้องให้ความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย ไม่เอาเปรียบผู้อื่น ไม่เห็นแก่ตัว เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตนอยู่เสมอ

1.3 บทบาทผู้นำชุมชนในการอนุรักษ์โบราณสถาน “ด้านบทบาทที่แสดงออกจริง”

ประเด็นบทบาทผู้นำชุมชนในการอนุรักษ์วัดพระธาตุอุปมุง ด้านบทบาทที่แสดงออกจริง พบว่า ผู้นำบางกรณีไม่สามารถดูแลลูกบ้านได้ ตึงเกินไป หย่อนเกินไป ไม่มีความพอดีแต่ในด้านการอนุรักษ์พระธาตุอุปมุงนั้นผู้นำมีความน่าเชื่อถือ ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และให้เกียรติลูกบ้านใช้ความเด็ดขาดในการปกครองโดยเฉพาะลูกบ้านที่ทำงานผิดพลาดจนส่งผลกระทบต่อภาพรวม ตำหนิและชี้แนะแนวทางที่ถูกต้อง

2. ปัญหาและอุปสรรคบทบาทผู้นำชุมชนในการอนุรักษ์โบราณสถาน กรณีศึกษา วัดพระธาตุอุปมุง หมู่ที่ 3 ตำบลโพธิ์ศรีสว่าง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด

2.1 ปัญหาและอุปสรรคบทบาทผู้นำชุมชนในการอนุรักษ์โบราณสถาน “ด้านบทบาทในอุดมคติ”

ประเด็นปัญหาและอุปสรรคของบทบาทผู้นำชุมชนในการอนุรักษ์วัดพระธาตุอุปมุง “ด้านบทบาทในอุดมคติ” พบว่า ผู้นำไม่ได้ให้ความสนใจในการอนุรักษ์โบราณสถานมากเท่าไหร่ และด้วยเรื่องงบประมาณที่ยังขาดอยู่เป็นปัญหาอย่างมากในการอนุรักษ์ ผู้นำกับประชาชนขาดความรู้ อีกทั้งผู้นำกับประชาชนไม่ให้ความร่วมมือซึ่งกันและกัน ผู้นำขาดวิสัยทัศน์ที่ดีจึงทำให้เป็นปัญหาต่อการอนุรักษ์พระธาตุอุปมุง ผู้นำและประชาชนยังขาดความรู้ในด้านกฎหมาย การบังคับใช้กฎหมาย เพื่อที่จะได้สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์โบราณสถานที่ถูกต้องเหมาะสมแก่ทุกภาคส่วน

2.2 ปัญหาและอุปสรรคบทบาทผู้นำชุมชนในการอนุรักษ์โบราณสถาน “ด้านบทบาทที่บุคคลเข้าใจ”

ประเด็นปัญหาและอุปสรรคของบทบาทผู้นำชุมชนในการอนุรักษ์วัดพระธาตุอุปมุง “ด้านบทบาทที่บุคคลเข้าใจ” พบว่า ผู้นำขาดประสบการณ์ในการจัดสรรงบประมาณขาดประสบการณ์ในการจัดงานประเพณีวัฒนธรรมประจำปีเป็นปัญหาอย่างมากในการอนุรักษ์เพราะว่าเกิดการปล่อยปะละเลยประเพณีวัฒนธรรม ทั้งยังมีการลักขโมยสิ่งของในโบราณสถาน ผู้นำขาดความสามารถในการขอความร่วมมือกับคนในชุมชน ขาดความรู้เรื่องการอนุรักษ์พระธาตุอุปมุง

2.3 ปัญหาและอุปสรรคบทบาทผู้นำชุมชนในการอนุรักษ์โบราณสถาน “ด้านบทบาทที่แสดงออกจริง”

ประเด็นปัญหาและอุปสรรคของบทบาทผู้นำชุมชนในการอนุรักษ์วัดพระธาตุอุปมุง “ด้านบทบาทที่แสดงออกจริง” พบว่า การที่ผู้นำไม่สืบทอดประเพณีและวัฒนธรรมพระธาตุอุปมุงให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่มีการระบาดของไวรัส โควิด 19 ผู้นำไม่มีความรู้ในด้านนี้จึงเป็นปัญหาต่อการส่งเสริมประเพณีและวัฒนธรรมและการอนุรักษ์พระธาตุอุปมุงให้เป็นที่รู้จัก

3. แนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคบทบาทผู้นำชุมชนในการอนุรักษ์โบราณสถาน กรณีศึกษา วัดพระธาตุอุปมุง หมู่ที่ 3 ตำบลโพธิ์ศรีสว่าง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด

3.1 แนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคบทบาทผู้นำชุมชนในการอนุรักษ์โบราณสถาน “ด้านบทบาทในอุดมคติ”

ประเด็นแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของบทบาทผู้นำชุมชนในการอนุรักษ์วัดพระธาตุอุปมุง “ด้านบทบาทในอุดมคติ” พบว่า บทบาทผู้นำชุมชนในการอนุรักษ์โบราณสถาน ผู้นำชุมชนต้องมีความสามารถในการจัดการวางแผนการทำงาน เพื่อที่จะยกระดับความเป็นผู้นำชุมชน เช่น ทักษะกระบวนการคิดและการแก้ไขปัญหาในการทำงานอย่างเป็นระบบ ผู้นำต้องเรียนรู้ประวัติของพระธาตุอุปมุงให้ดีเพื่อจะได้เข้าใจถึงความหมาย ความสำคัญของพระธาตุ ผู้นำต้องจัดโครงการที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนและเป็นประโยชน์ต่อพระธาตุอุปมุง และช่วยกันรักษาตามมาตรการป้องกันโรคระบาดโควิด ผู้นำต้องส่งเสริมและเชิญชวนให้ทุกคนอนุรักษ์โบราณสถานให้อยู่กับชุมชนไปนานแสนนานชั่วกัลปาวสาน

3.2 แนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคบทบาทผู้นำชุมชนในการอนุรักษ์โบราณสถาน “ด้านบทบาทที่บุคคลเข้าใจ”

ประเด็นแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของบทบาทผู้นำชุมชนในการอนุรักษ์โบราณสถาน “ด้านบทบาทที่บุคคลเข้าใจ” พบว่า ผู้นำต้องส่งเสริมการท่องเที่ยวการท่องเที่ยววัฒนธรรมนี้ก่อให้เกิดธุรกิจที่เกี่ยวเนื่องอีกหลายประการ เช่น ธุรกิจการค้าขายอาหาร ธุรกิจการโรงแรม ธุรกิจการจัดพาหนะเดินทาง และ ธุรกิจการผลิต และ จำหน่ายของที่ระลึก เป็นต้น หากผู้นำ และประชาชนร่วมมือกันอนุรักษ์โบราณสถานและโบราณวัตถุก็จะทำให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนนานัปการ

3.3 แนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคบทบาทผู้นำชุมชนในการอนุรักษ์ “ด้านบทบาทที่แสดงออกจริง”

ประเด็นแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคบทบาทผู้นำชุมชนในการอนุรักษ์โบราณสถาน “ด้านบทบาทที่แสดงออกจริง” พบว่า การอนุรักษ์โบราณสถานและโบราณวัตถุเป็นหน้าที่ของทุกคนเพราะเป็นหลักฐานความเป็นมาของประเทศชาติ จะซื้อขายได้ก็เฉพาะสิ่งของที่เป็นสมบัติส่วนตัวที่ได้รับเป็นมรดกตกทอดมาจากบรรพบุรุษผู้สร้างขึ้นมาเท่านั้น แต่กระนั้นก็ยังมีการซื้อขายโบราณวัตถุ อันเป็นสมบัติของชาติกันอย่างกว้างขวาง มิได้เกรงกลัวอาญาของกฎหมายเลยวิธีเดียวที่อาจช่วยแก้ปัญหานี้ได้คือ กระตุ้นจิตสำนึกของคนให้มีคุณธรรมให้มีความรู้สึกผิดชอบที่จะร่วมแรงร่วมใจอนุรักษ์โบราณสถานและโบราณวัตถุของประเทศ ให้เป็นสมบัติวัฒนธรรมของบ้านเมือง มิใช่เป็นสมบัติส่วนตน ทั้งนี้จะต้องรีบกระทำนับตั้งแต่วันนี้เป็นต้นไป

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง “บทบาทผู้นำชุมชนในการอนุรักษ์โบราณสถาน กรณีศึกษา วัดพระธาตุอุปมุง หมู่ที่ 3 ตำบลโพธิ์ศรีสว่าง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด” ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัยดังนี้คือ

1. บทบาทผู้นำชุมชนในการอนุรักษ์โบราณสถาน กรณีศึกษา วัดพระธาตุอุปมุง หมู่ที่ 3 ตำบลโพธิ์ศรีสว่าง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด

ประเด็นบทบาทผู้นำชุมชนในการอนุรักษ์โบราณสถาน “ด้านบทบาทในอุดมคติ” กล่าวคือ ผู้นำมาจากการเลือกตั้งและมีความสามารถในหลาย ๆ ด้าน มีความสามารถในการดูแลและปกป้องประชาชนในหมู่บ้านให้มีความสุขและพร้อมช่วยเหลือประชาชนในสถานการณ์ที่มีปัญหา ผู้นำรู้จักสังเกตพฤติกรรมของชาวบ้านโดยมอบหมายงานให้ตรงกับความรู้ความสามารถ ผู้นำมีความสามารถในการส่งเสริมและอนุรักษ์โบราณสถาน เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับคนรุ่นใหม่ เปิดโอกาสให้ทุกคนได้แสดงออกถึงความคิดเห็นการอนุรักษ์ประเพณีและวัฒนธรรมคู่กับการอนุรักษ์พระธาตุอุปมุงควบคู่กันในการอนุรักษ์ประเพณีและวัฒนธรรมจากการศึกษาวิจัยเรื่องนี้สอดคล้องกับแนวคิดของสัมมา รธนิธย์ (2553) ที่กล่าวไว้ว่า “ภาวะผู้นำเป็นกระบวนการที่มีอิทธิพลในการจูงใจ และปฏิสัมพันธ์ให้ทุกคนในองค์กรเข้าใจและมุ่งมั่นในอุดมการณ์ขององค์กรเพื่อให้องค์กรสามารถดำเนินกิจกรรมได้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้”

ประเด็นบทบาทผู้นำชุมชนในการอนุรักษ์โบราณสถาน “ด้านบทบาทที่บุคคลเข้าใจ” กล่าวคือ ผู้นำมีความสามารถในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคได้ดี เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับคนรุ่นใหม่ได้ปฏิบัติตาม ปราถณาดีต่อคนอื่นเมื่อเวลามีปัญหาผู้นำต้องหยึดถือความถูกต้อง ให้ความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่ายและไม่เอาเปรียบผู้อื่น ไม่เห็นแก่ตัว เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตนอยู่เสมอ จากการศึกษาวิจัยเรื่องนี้สอดคล้องกับแนวคิดของวิเชียร วิทยอุดม (2553) ที่กล่าวไว่ว่า “บุคคลที่ได้รับการยอมรับหรือยกย่องให้เป็นผู้นำและเป็นผู้มีความสามารถที่เกิดจากตัวของตนเอง จนเป็นที่ยอมรับหรือยอย่องของกลุ่มให้เป็นผู้นำและนำทีมไปสู่เป้าหมายที่วางไว้”

ประเด็นบทบาทผู้นำชุมชนในการอนุรักษ์โบราณสถาน “ด้านบทบาทที่แสดงออกจริง” กล่าวคือ บางกรณสถานการณ์ผู้นำไม่สามารถดูแลลูกบ้านได้ บางครั้งตึงเกินไป บางครั้งหย่อนเกินไป ไม่มีความพอดี ดังนั้น การจะปกครองลูกบ้านได้ต้องมีความยืดหยุ่นต้องมีประสบการณ์ในการทำงานกับคนอื่น มีประสบการณ์ในงานทำงานมากพอเพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ การช่วยเหลือผู้อื่นโดยเท่าเทียม ผู้นำมีความน่าเชื่อถือ ให้เกียรติลูกบ้าน ใช้ความเด็ดขาดในการปกครองโดยเฉพาะลูกบ้านที่ทำงานผิดพลาดจนส่งผลกระทบต่อภาพรวม รู้จักตำหนิและชี้แนะแนวทางที่ถูกต้องรวมทั้งช่วยเหลือซึ่งกันและกัน จากการศึกษาวิจัยเรื่องนี้สอดคล้องกับแนวคิดของเสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2550) ที่กล่าวไว้ว่า “ภาวะผู้นำเป็นการใช้อิทธิพลของบุคคลหรือตำแหน่งให้ผู้อื่นยอมรับและปฏิบัติตามเพื่อที่จะนำไปสู่เป้าหมายของกลุ่มที่กำหนดไว้ หรือหมายถึงอิทธิพลระหว่างกลุ่ม”

2. ปัญหาและอุปสรรคบทบาทผู้นำชุมชนในการอนุรักษ์โบราณสถาน กรณีศึกษา วัดพระธาตุอุปมุง หมู่ที่ 3 ตำบลโพธิ์ศรีสว่าง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด

ประเด็นปัญหาและอุปสรรคบทบาทผู้นำชุมชนในการอนุรักษ์โบราณสถาน “ด้านบทบาทในอุดมคติ” กล่าวคือ ผู้นำขาดความสนใจในการอนุรักษ์โบราณสถาน ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะด้านงบประมาณ ผู้นำขาดความรู้ในเรื่องของการอนุรักษ์ด้วย ผู้นำและประชาชนยังขาดความรู้ในด้าน

กฎหมาย กล่าวคือ การอนุรักษ์ที่ผิดกฎหมายอาจจะส่งผลทำให้เกิดปัญหาตามมาในภายหลัง กฎหมายจึงจำเป็นต้องรู้และควรศึกษา ปัญหากระบวนการในการอนุรักษ์ที่ดำเนินการแบบยังไม่ถูกวิธี จากการศึกษาวิจัยเรื่องนี้สอดคล้องกับแนวคิดของเฉลา ประเสริฐสังข์ (2562) ที่กล่าวไว้ว่า “ทักษะของความเป็นผู้นำได้พิจารณาจากความชำนาญที่ผู้นำใช้ ซึ่งความชำนาญในที่นี้หมายถึงความสามารถของบุคคลที่ได้มาจากความรู้ของเขาและปฏิบัติออกมาเป็นการกระทำ โดยผู้นำที่ประสบความสำเร็จได้นั้นขึ้นอยู่กับความสามารถ”

ประเด็นปัญหาและอุปสรรคบทบาทผู้นำชุมชนในการอนุรักษ์โบราณสถาน “ด้านบทบาท ที่บุคคลเข้าใจ” กล่าวคือ ผู้นำยังขาดประสบการณ์ในการจัดสรรงบประมาณ ขาดประสบการณ์ในด้านประเพณีและวัฒนธรรม การถูกลักขโมย การบุกรุกทำลาย และปล่อยแหล่งโบราณสถานให้ทิ้งร้าง เป็นปัญหาอย่างมากต่อการอนุรักษ์ ผู้นำขาดความสามารถในการขอความร่วมมือจากทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการอนุรักษ์พระธาตุอุปมุง ขาดวิธีการสร้างรายได้จากโบราณสถานทางวัฒนธรรม ประชาชนไม่มีความสนใจ ไม่ให้ความร่วมมือและขาดการให้ความสำคัญจากประชาชน ขาดงบประมาณให้การนำมาช่วยพัฒนาพระธาตุให้คงความสมบูรณ์ จากการศึกษาวิจัยเรื่องนี้สอดคล้องกับแนวคิดของยุวัฒน์ วุฒิเมธี (2560) ที่กล่าวไว้ว่า “การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม การพิจารณา ตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติและร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ อันมีผลกระทบถึงตัวประชาชนเอง การที่สามารถทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาและนำมาซึ่งสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนที่ดีขึ้นได้นั้นผู้นำการเปลี่ยนแปลงต้องยอมรับปรัชญาที่ว่า "มนุษย์ทุกคนต่างมีความปรารถนาที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างเป็นสุข ได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรมและเป็นที่ยอมรับของผู้อื่น และพร้อมที่จะอุทิศเพื่อกิจกรรมของชุมชน ขณะเดียวกันนั้นต้องยอมรับความจริงที่ว่า มนุษย์นั้นสามารถพัฒนาได้ถ้ามีโอกาสและได้รับการชี้แนะอย่างถูกต้อง”

ประเด็นปัญหาและอุปสรรคบทบาทผู้นำชุมชนในการอนุรักษ์โบราณสถาน “ด้านบทบาทที่แสดงออกจริง” กล่าวคือ ผู้นำขาดความรู้ในด้านประเพณีและวัฒนธรรมจึงยากต่อการส่งเสริมประเพณีวัฒนธรรม แนวทางการจัดการการอนุรักษ์โบราณสถานมีการจัดประเพณีวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมาที่ผู้คนเริ่มที่จะไม่ให้ความสำคัญเหมือนแต่ก่อน การจัดให้โบราณสถานเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพื่อให้เป็นที่รู้จักยังยากต่อการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว เนื่องจากขาดความร่วมมือจากประชาชนและหน่วยงานภาคส่วนต่าง ๆ จากการศึกษาวิจัยเรื่องนี้สอดคล้องกับแนวคิดของอาภรณ์พันธ์ จันทร์สว่าง (2562) ที่กล่าวไว้ว่า “การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นผลมาจากการเห็นพ้องต้องกันในเรื่องของความต้องการและทิศทางของการเปลี่ยนแปลงและความเห็นพ้องต้องกันนั้นจะต้องมีมากพอจนเกิดความคิดริเริ่มโครงการเพื่อการนั้น ๆ เหตุผลเบื้องต้นแรกของการที่คนเราสามารถรวมกันได้ควรจะต้องมีความตระหนักว่า ปฏิบัติการทั้งหมดหรือการกระทำทั้งหมดที่ทำโดยหรือทำในนามกลุ่มนั้นกระทำผ่านองค์กร (organization) ดังนั้น องค์กรจะต้องเป็นเสมือนตัวนำในการบรรลุถึงความเปลี่ยนแปลงที่ต้องการได้”

3. แนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคบทบาทผู้นำชุมชนในการอนุรักษ์โบราณสถาน กรณีศึกษา วัดพระธาตุอุปมุง หมู่ที่ 3 ตำบลโพธิ์ศรีสว่าง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด

ประเด็นแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคบทบาทผู้นำชุมชนในการอนุรักษ์โบราณสถาน “ด้านบทบาทในอุดมคติ” กล่าวคือ ผู้นำต้องเรียนรู้ประวัติความเป็นมาของพระธาตุอุปมุงก่อนเพื่อจะได้เข้าใจถึงความสำคัญของพระธาตุเพื่อการอนุรักษ์ที่ถูกต้อง ไม่ส่งผลกระทบต่อการซ่อมแซมของตัวพระธาตุให้ยังคงความสมบูรณ์ รักษาไว้ซึ่งประเพณีและวัฒนธรรมต้องช่วยกันอนุรักษ์โบราณสถานและโบราณวัตถุของเราให้อยู่กับเมืองไทยไปนานแสนนานชั่วกัลปาวสาน โบราณสถานกับชุมชนอยู่คู่กันมาอย่างยาวนาน จึงจำเป็นที่คนในชุมชนต้องช่วยกันอนุรักษ์ ทะนุบำรุงในโบราณสถานพระธาตุอุปมุงให้อยู่คู่กับคนในชุมชนทั้งในรุ่นปัจจุบัน และลูกหลานต่อไปในอนาคต ช่วยกันเป็นหูเป็นตาไม่ให้สิ่งของถูกทำลายจากผู้ที่ไม่หวังดี ไม่ให้ตัวพระธาตุอุปมุง ได้รับความเสียหาย จากการศึกษาวิจัยเรื่องนี้สอดคล้องกับแนวคิดของยุวัฒน์ วุฒิเมธี (2560) ที่กล่าวไว้ว่า “การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม การพิจารณา ตัดสินใจการร่วมปฏิบัติ และร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ อันมีผลกระทบถึงตัวประชาชนเองการที่สามารถทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาและนำมาซึ่งสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนที่ดีขึ้นได้นั้นผู้นำการเปลี่ยนแปลงต้องยอมรับปรัชญาที่ว่า "มนุษย์ทุกคนต่างมีความปรารถนาที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างเป็นสุข ได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรมและเป็นที่ยอมรับของผู้อื่น และพร้อมที่จะอุทิศเพื่อกิจกรรมของชุมชน ขณะเดียวกันนั้นต้องยอมรับความจริงที่ว่า มนุษย์นั้นสามารถพัฒนาได้ถ้ามีโอกาส และได้รับการชี้แนะอย่างถูกต้อง”

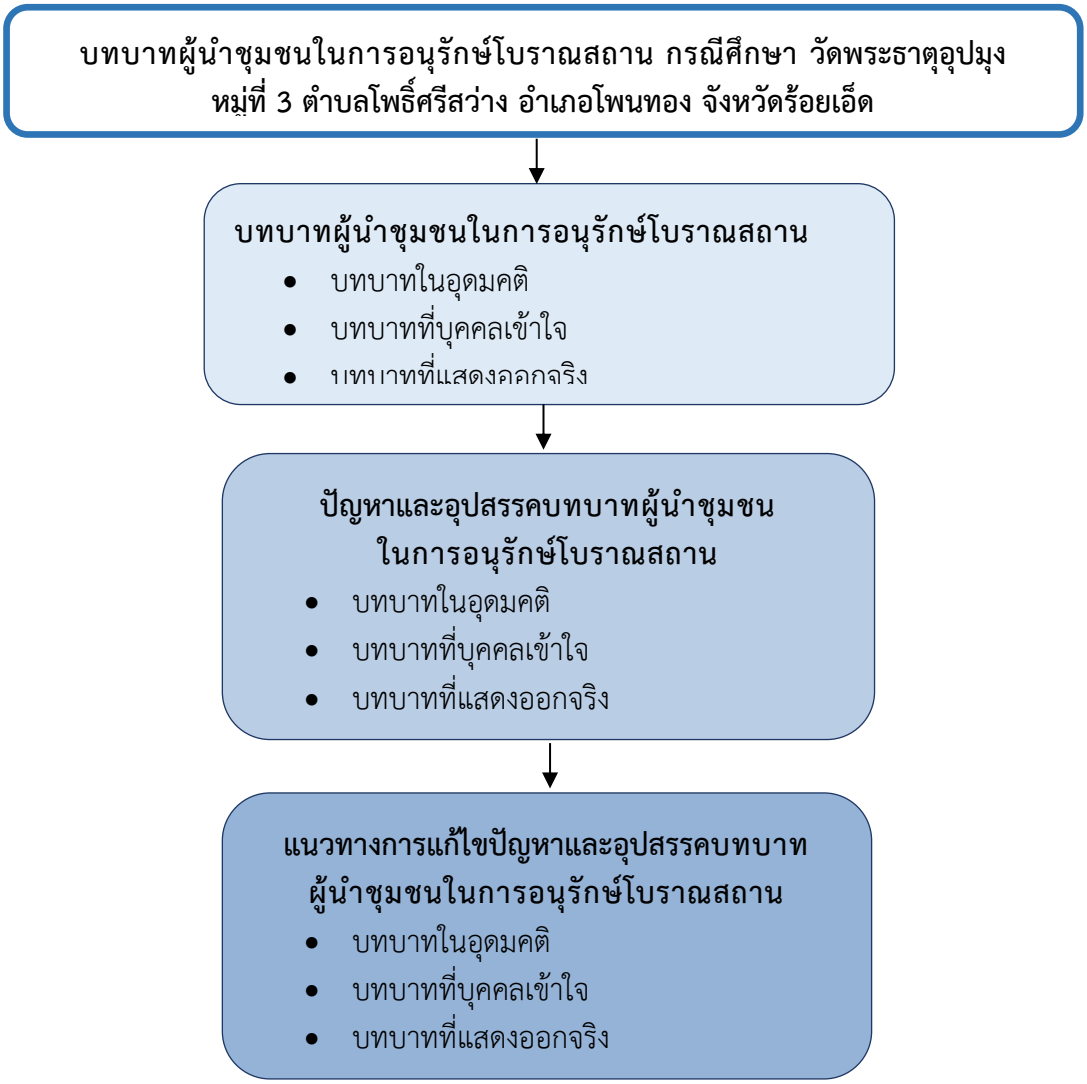
ประเด็นแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคบทบาทผู้นำชุมชนในการอนุรักษ์โบราณสถาน “ด้านบทบาทที่บุคคลเข้าใจ” กล่าวคือ ผู้นำต้องเป็นนแบบอย่างในการดูแลรักษาพระธาตุอุปมุงที่มีอายุยาวนานตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ต้องประสานหาความร่วมมือจากหลายหน่วยงาน เพื่อทะนุบำรุงรักษาพระธาตุอุปมุงให้คงความสมบูรณ์ ไม่ให้ได้รับความเสียหายจากกาลเวลาและฝีมือมนุษย์ที่ค่อยจะจ้องทำลายโบราณสถานแห่งนี้ จากการศึกษาวิจัยเรื่องนี้สอดคล้องกับแนวคิดของเนตร์พัณณา ยาวิราช (2552) ที่กล่าวไว้ว่า “บุคคลที่มีความสามารถในการบังคับบัญชา บุคคลอื่นโดยได้รับการยอมรับและยกย่อง จากบุคคลอื่นเป็นผู้ทำให้บุคคลอื่นไว้วางใจ และให้ความร่วมมือความเป็นผู้นำเป็นผู้มีหน้าที่ในการอำนวยการหรือบังดับบัญชาประสานงาน โดยอาศัยอำนาจหน้าที่เพื่อให้กิจการงานบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ต้องการ”

ประเด็นแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคบทบาทผู้นำชุมชนในการอนุรักษ์โบราณสถาน “ด้านบทบาทที่แสดงออกจริง” กล่าวคือ การอนุรักษ์โบราณสถานและโบราณวัตถุเป็นหน้าที่ของทุกคนโบราณวัตถุ อันเป็นสมบัติของชาติกันอย่างกว้างขวาง วิธีที่อาจช่วยแก้ปัญหานี้ได้คือกระตุ้นจิตสำนึกของคนให้มีคุณธรรมให้มีความรู้สึกผิดชอบที่จะร่วมแรงร่วมใจอนุรักษ์โบราณสถานและโบราณวัตถุให้เป็นสมบัติวัฒนธรรมของบ้านเมือง ผู้นำ ประชาชนและหน่วยงานต่างๆทุกภาคส่วนต้องให้ความร่วมมือซึ่งกันและกัน ปรับปรุง แก้ไข และพัฒนาให้โบราณสถานพระธาตุอุปมุงคงความสมบูรณ์ให้อยู่กับคนในปัจจุบันและอนาคตต่อไป อีกทั้งประเด็นสำคัญคือต้องอนุรักษ์ประเพณีและวัฒนธรรมควบคู่กันไปด้วย เพราะเป็นสิ่งที่ทำร่วมกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ผู้นำต้องมีการวางแผนที่ดี ผู้นำต้องมีความรู้ความสามารถ เพื่อที่จะพัฒนา แก้ไข ปรับปรุงในการอนุรักษ์พระธาตุอุปมุงได้ แต่การอนุรักษ์ไม่ได้เป็นเพียงหน้าที่ของผู้นำเท่านั้น การอนุรักษ์จำเป็นต้องให้ทุกคนร่วมมือกันในการดูแลเพื่อไม่ให้พระธาตุเกิดความเสียหาย การอนุรักษ์ประเพณีและวัฒนธรรมที่อยู่คู่กับการอนุรักษ์พระธาตุอุปมุงมาอย่างยาวนานไม่ให้เลือนหายไป ทุกคนต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบของหน่วยงานของโบราณสถาน ประชาสัมพันธ์ให้กับนักท่องเที่ยวทำตามกฎระเบียบของหน่วยงานที่มีคำสั่ง

มาหรือแจกเอกสารให้กับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาใช้บริการในจุดต่าง ๆ ของโบราณสถาน จากการศึกษาวิจัยเรื่องนี้สอดคล้องกับแนวคิดของรัตดิกรณ์ จงวิศาล (2556) ที่กล่าวไว้ว่า “ภาวะผู้นำเป็นคุณลักษณะพฤติกรรมความสามารถหรือกระบวนการที่เป็นปฏิสัมพันธ์หรือเป็นวิถีการดำเนินชีวิตของบุคคลที่สามารถมีอิทธิพลต่อผู้อื่นกลุ่มคน สามารถสร้างแรงบันดาลใจ สร้างความปรารถนา ทำให้คนเชื่อถือศรัทธาการยอมรับความพยายามอุทิศตัวการใช้ความสามารถอย่างดีที่สุดและช่วยเพิ่มพลังอำนาจของผู้อื่นเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย”

ข้อค้นพบหรือองค์ความรู้ใหม่

การวิจัยเรื่อง “บทบาทผู้นำชุมชนในการอนุรักษ์โบราณสถาน กรณีศึกษา วัดพระธาตุอุปมุง หมู่ที่ 3 ตำบลโพธิ์ศรีสว่าง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด” ผู้เขียนมีข้อค้นพบหรือองค์ความรู้ใหม่ที่ควรนำเสนอในประเด็นสำคัญ ดังนี้คือ

ภาพประกอบที่ 2 : บทบาทผู้นำชุมชนในการอนุรักษ์โบราณสถาน

สรุป

1. บทบาทผู้นำชุมชนในการอนุรักษ์โบราณสถาน กรณีศึกษา วัดพระธาตุอุปมุง หมู่ที่ 3 ตำบลโพธิ์ศรีสว่าง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด

ประเด็นผลการศึกษาเกี่ยวกับประเด็นบทบาทผู้นำชุมชนในการอนุรักษ์โบราณสถาน “ด้านบทบาทในอุดมคติ” พบว่า ผู้นำมาจากการเลือกตั้งและมีความสามารถในหลาย ๆ ด้าน มีความสามารถในการดูแลและปกป้องประชาชนในหมู่บ้านให้มีความสุขและพร้อมช่วยเหลือประชาชน รู้จักสังเกตพฤติกรรมของชาวบ้านเพื่อมอบหมายงานให้ตรงกับความสามารถและมีความสามารถในการส่งเสริมและอนุรักษ์โบราณสถาน

ประเด็นบทบาทผู้นำชุมชนในการอนุรักษ์โบราณสถาน“ด้านบทบาทที่บุคคลเข้าใจ” พบว่า ผู้นำมีความสามารถในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคได้ดีเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับคนรุ่นใหม่ได้ปฏิบัติตาม ปราถณาดีต่อคนเมื่อเวลามีปัญหาผู้นำต้องหยืดถือความถูกต้องให้ความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย

ประเด็นบทบาทผู้นำชุมชนในการอนุรักษ์โบราณสถาน“ด้านบทบาทที่แสดงออกจริง” พบว่า การจะปกครองลูกบ้านได้ต้องมีความยืดหยุ่นต้องมีประสบการณ์ในการทำงานกับคนอื่น มีประสบการณ์ในงานทำงานมากพอเพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ การช่วยเหลือผู้อื่นโดยเท่าเทียม

2. ปัญหาและอุปสรรคบทบาทผู้นำชุมชนในการอนุรักษ์โบราณสถาน กรณีศึกษา วัดพระธาตุอุปมุง หมู่ที่ 3 ตำบลโพธิ์ศรีสว่าง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด

ประเด็นปัญหาและอุปสรรคของบทบาทผู้นำชุมชนในการอนุรักษ์โบราณสถาน “ด้านบทบาทในอุดมคติ” พบว่า ผู้นำไม่ให้ความสนใจในการอนุรักษ์โบราณสถาน งบประมาณที่จำกัดเป็นปัญหามากในการอนุรักษ์ ผู้นำกับประชาชนขาดความรู้ ผู้นำกับประชาชนไม่ให้ความร่วมมือซึ่งกันและกัน ผู้นำขาดวิสัยทัศน์ที่ดีจึงทำให้เป็นปัญหาต่อการอนุรักษ์พระธาตุอุปมุง

ประเด็นปัญหาและอุปสรรคของบทบาทผู้นำชุมชนในการอนุรักษ์โบราณสถาน “ด้านบทบาทที่บุคคลเข้าใจ” พบว่า ผู้นำขาดประสบการณ์ในการจัดสรรงบประมาณขาดประสบการณ์ในการจัดงานประเพณีวัฒนธรรมประจำปี เกิดการปล่อยปะละเลยประเพณีวัฒนธรรม การถูกลักขโมยสิ่งของที่มีค่า การบุกรุกทำลายโบราณสถานจนทำให้พระธาตุเกิดความเสียหาย

ประเด็นปัญหาและอุปสรรคของบทบาทผู้นำชุมชนในการอนุรักษ์โบราณสถาน “ด้านบทบาทที่แสดงออกจริง” พบว่า ผู้นำไม่สืบทอดประเพณีและวัฒนธรรมพระธาตุอุปมุง ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่มีการระบาดของไวรัส โควิด 19 ยังระบาดอย่างหนักอย่างต่อเนื่อง

3. แนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคบทบาทผู้นำชุมชนในการอนุรักษ์โบราณสถาน กรณีศึกษา วัดพระธาตุอุปมุง หมู่ที่ 3 ตำบลโพธิ์ศรีสว่าง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด

ประเด็นแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของบทบาทผู้นำชุมชนในการอนุรักษ์โบราณสถาน “ด้านบทบาทในอุดมคติ”พบว่า ผู้นำชุมชนต้องมีความสามารถในการจัดการวางแผนการทำงาน เพื่อที่จะยกระดับความเป็นผู้นำชุมชนไม่ว่าจะเป็นทักษะกระบวนการคิดและการแก้ไขปัญหาในการทำงานอย่างเป็นระบบ

ประเด็นแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของบทบาทผู้นำชุมชนในการอนุรักษ์โบราณสถาน “ด้านบทบาทที่บุคคลเข้าใจ” พบว่า ผู้นำต้องส่งเสริมการท่องเที่ยวการท่องเที่ยววัฒนธรรมนี้ ก่อให้เกิดธุรกิจ ที่เกี่ยวเนื่องอีกหลายประการ เช่น ธุรกิจการค้าขายอาหาร ธุรกิจการโรงแรม ธุรกิจการจัดพาหนะเดินทาง และ ธุรกิจการผลิต และ จำหน่ายของที่ระลึก เป็นต้น

ประเด็นแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคบทบาทผู้นำชุมชนในการอนุรักษ์โบราณสถาน “ด้านบทบาทที่แสดงออกจริง” พบว่า การอนุรักษ์โบราณสถานและโบราณวัตถุเป็นหน้าที่ของทุกคนที่เป็น

หลักฐานความเป็นมาของประเทศชาติ จะซื้อขายได้ก็เฉพาะสิ่งของที่เป็นสมบัติส่วนตัว ที่ได้รับเป็นมรดกตกทอดมาจากบรรพบุรุษผู้สร้างขึ้นมาเท่านั้น ผู้นำต้องกระตุ้นจิตสำนึกของคนให้มีคุณธรรมให้มีความรู้สึกผิดชอบที่จะร่วมแรงร่วมใจอนุรักษ์โบราณสถานและโบราณวัตถุของประเทศให้เป็นสมบัติวัฒนธรรมของบ้านเมือง

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณใกล้เคียงโบราณสถานพระธาตุอุปมุง ควรช่วยกันสอดส่องช่วยกันเพื่อไม่ให้โบราณสถานเกิดความเสียหาย

1.2 ประชาชนควรหยุดการลักขโมยหรือทำลายพระธาตุอุปมุง ไม่ให้พังเสียหายไปจากเดิมเพื่อให้คงความสมบูรณ์แบบเอาไว้ให้ยาวนาน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเปรียบเทียบบทบาทผู้นำชุมชนในการอนุรักษ์โบราณสถานกับพื้นที่วิจัยอื่น ๆ

2.2 ควรศึกษาค่านิยมของประชาชนที่มีต่อการอนุรักษ์โบราณสถานพระธาตุอุปมุง

เอกสารอ้างอิง

จำนงค์ อดิวัฒนสิทธิ์. (2545). *สังคมวิทยาตามแนวพุทธศาสตร์*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

เฉลา ประเสริฐสังข์. (2560). *ภาวะผู้นำทางการศึกษา*. จันทบุรี : สถาบันราชภัฏรำไพพรรณี.

เนตร์พัณณา ยาวิราช. (2552). *ภาวะผู้นำและผู้นำเชิงกลยุทธ์*. กรุงเทพมหานคร : ทริปเพิ้ล กรุ๊ป.

ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. (2560). *ความมุ่งมั่นของผู้นำในการพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.

รัตดิกรณ์ จงวิศาล. (2556). *ภาวะผู้นำ ทฤษฎี การวิจัย และแนวทางสู่การพัฒนา*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วิเชียร วิทยอุดม. (2553). *ภาวะผู้นำ*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: ธนธัชการพิมพ์.

ศราวุธ ไชยชโย. (2550). *ยุทธศาสตร์การปกครองท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: เอ็กซเปอร์เน็ท.

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. (2550). *ความขัดแย้งการบริหารเพื่อความสร้างสรรค์*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: ต้นอ้อ แกรมมี่.

สัมมา รธนิธย์. (2553). การวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่มีผลต่อประสิทธิผลการบริหารของมหาวิทยาลัยราชภัฏ. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

สำนักงานโบราณคดี กรมศิลปากร. (2550). *ศัพทานุกรมโบราณคดี*. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม.

อาภรณ์พันธ์ จันทร์สว่าง. (2562). *การพัฒนาบุคคล กลุ่ม และชุมชน*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.